

Anita Niesiołowska¹
Warszawa

Zakaz udzielania sakramentu święceń kobiecie

Wstęp

Niejednokrotnie można spotkać się ze stanowiskiem, że sakrament święceń powinno się udzielać również kobietom. Kościół katolicki od zawsze miał niezmiennie zdanie w tej sprawie, a mianowicie był, i nadal jest przeciwny udzielaniu takich święceń. Na przestrzeni wieków, nie było w tym względzie wątpliwości. Z czasem jednak, coraz śmielej podejmowano dyskusję na ten temat, wyrażając poglądy aprobujące ordynację kobiet. Coraz częściej dochodziło do prób udzielenia takich święceń. Stąd pojawiła się potrzeba zdefiniowania wprost przestępstwa usiłowania udzielenia święceń kobiecie, wraz z określoną sankcją karną. Taką regulację odnajdujemy stosunkowo niedawno, a mianowicie w dekreście z 2007 r. jak i Normach *de gravioribus delictis* z 2010 r. W niniejszym artykule ukażę pokrótce rys historyczny, najważniejsze dokumenty poświęcone tej tematyce, jak i aktualnie obowiązujące normy.

1. Rys historyczny

W odleglejszej historii Kościół katolicki wyrażał swoje stanowisko w kwestii udzielania święceń kobietom, jednak nie robił tego często, z tej racji, iż nie istniała taka potrzeba. Oczywiście było, iż Kościół katolicki był przeciwny udzielaniu takich święceń². W II i III w. pojawiały się sporadycznie postawy popierające udzielanie święceń kobietom, spotykamy się z taką aprobującą postawą u pewnych odłamów gnostyków i montanistów³. Tego typu poglądy

¹ Anita Niesiołowska: mgr-lic., doktorantka Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, e-mail: anita_n@wp.pl.

² P. Hemperek, *Stanowisko Kościoła katolickiego w sprawie dopuszczania kobiet do kapłaństwa*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 25 (1978) z. 5, s. 34.

³ Tamże, s. 34.

Ojcowie Kościoła, m.in. Ireneusz, Ambroży, Augustyn czy Tertulian traktowali jako herezję⁴. Gdy pojawiały się w tym względzie wątpliwości czy nadużycia, zajmowały się tą kwestią synody, m.in. w Laodycei (343-381), Nimes (394), Akwizgranie (789) czy Paryżu (829)⁵. Wśród argumentów na poparcie takiego stanowiska, zakazującego udzielania święceń kobietom, teologowie jak i kanoniści przywoływali wypowiedzi Ojców Kościoła, dokumenty kościelne jak i teksty Biblijne, np. fragmenty Listów św. Pawła, takie jak 1 Kor 14, 34-35 czy 1 Tm 2, 11-12⁶.

Z faktem dopuszczenia kobiety do święceń, spotykamy się już w 1853 r. we wspólnocie kongregacjonalistów amerykańskich⁷. W XX w., zaczęły pojawiać się coraz częstsze próby święcenia kobiet. W 1958 r. Kościół luterński w Szwecji zdecydował o dopuszczeniu kobiet do funkcji pastora⁸. Coraz częściej zaczęto podnosić głosy, aby kobiety mogły przyjmować święcenia. Np. przedstawicielki organizacji kobiet w Anglii, St. Joans International Alliance wniosły w tej sprawie petycję. Jednak w dalszym ciągu sprawa nie wydawała się być aż tak pilna, również Sobór Watykański II, nie wypowiedział się w sprawie kapłaństwa kobiet⁹. W 1971 r. w Rzymie odbył się synod biskupów, który dotyczył kwestii kapłaństwa. Tam poruszono problem kapłaństwa kobiet. Biskupom zarzucano dyskryminację płci żeńskiej i apelowano o zmianę myślenia, argumentowano to zamykaniem kobietom dostępu do dwóch najważniejszych obszarów w Kościele, a mianowicie do kapłaństwa jak i innych kierowniczych stanowisk. Jednak w końcowym dokumencie synodu nie pojawia się nawiązanie do tego problemu¹⁰.

⁴ Tamże, s. 35, który powołuje się na: P. Gasparri, *Tractatus canonicus de sacra ordinatione*, Parisii 1905, s. 75; S. Many, *Praelectiones de sacra ordinatione*, Parisii 1905, s. 185-186.

⁵ P. Hemperek, *Stanowisko Kościoła katolickiego*, s. 35, który powołuje się m.in. na: F. Diekamp, *Theologiae dogmaticae manuale*, vol. 4, Parisii 1943, s. 426.

⁶ P. Hemperek, *Stanowisko Kościoła*, s. 35.

⁷ M. Stokłosa, *Utrata stanu duchownego w aktualnym prawodawstwie Kościoła łacińskiego*, Warszawa 2015, s. 128, powołuje się na: A. Piola, *Donna e sacerdozio. Indagine storico-teologica degli aspetti antropologici dell'ordinazione delle donne*, Torino 2005, s. 390.

⁸ B. Nowakowski, *Kapłaństwo kobiet-syntetyczna próba kanonicznej oceny przestępstw przeciw Magisterium Kościoła*, [w:] *Prawo i Kościół*, t. 4, Poznań 2012, s. 71-72, powołuje się na: M. Pastuszko, *Sakrament święceń (kanony 1008-1054)*, Kielce 2008, s. 213-214; P. Hemperek, *Stanowisko Kościoła katolickiego*, s. 36.

⁹ J. Bujak, *Problem kapłaństwa kobiet w nauczaniu Kościoła katolickiego po Soborze Watykańskim II – Inter insigniores i Ordinatio sacerdotalis*, [w:] Z. Kroplewski, A. Offmański [red.], *Ty jesteś kapłanem na wieki*, Szczecin 2006, s. 149; J. Bujak, *Mężczyznę i niewiastą stworzył ich? Współczesny feminizm w poszukiwaniu tożsamości kobiety*, Szczecin 2014, s. 180, za: A. Piola, *Donna e sacerdozio*, s. 70-71.

¹⁰ J. Bujak, *Mężczyznę i niewiastą*, s. 180-181, za: A. Piola, *Donna e sacerdozio*, s. 75-77.

Tego samego roku, niektóre Kościoły odłączone zachowujące sukcesję apostołską zaczęły praktykować wyświęcanie kobiet. W 1971 i 1973 r. biskup anglikański w Hongkongu posiadając zgodę swojego synodu, udzielił święceń trzem kobietom¹¹. W r. 1974, udzielono święceń jedenastu kobietom, fakt ten miał miejsce w Kościele episkopalnym w Filadelfii (USA). Biskupi tego Kościoła początkowo byli negatywnie ustosunkowani do tego typu święceń i uznawali je za nieważne. Jednak w 1975 r. synod generalny Kościoła anglikańskiego Kanady, jak i synod generalny Kościoła anglikańskiego w Anglii, uznały zasadę dopuszczania kobiet do tego sakramentu¹². Do wzrostu zainteresowania tą tematyką, przyczynił się również Międzynarodowy Rok Kobiet zorganizowany przez ONZ w 1975 r., w którego obchodach brała też udział Stolica Apostolska.

Ponownie podniosły się głosy aprobujące kapłaństwo kobiet¹³. Prymas Kościoła anglikańskiego, arcybiskup Canterbury – dr Donald Coggan, w liście z 9 lipca 1975 r. skierowanym do papieża Pawła VI powiadamia, że we Wspólnocie anglikańskiej wzrasta przekonanie, iż nie ma przeszkód do ordynacji kobiet¹⁴. Abp. Coggan podkreślił również, iż zdaje sobie sprawę z tego, że ta kwestia może być przeszkodą do jedności¹⁵. Papież Paweł VI 30 listopada tego samego roku ustosunkował się do owego listu, podkreślając, że święcenia kobiet są niemożliwe z wielu fundamentalnych powodów a mianowicie: ze względu na Chrystusa, który wybrał na swoich apostołów wyłącznie mężczyzn; stałą praktykę Kościoła, który naśladował Chrystusa w wybieraniu wyłącznie mężczyzn i Jego żywy autorytet nauczający, który stale utrzymywał, że wyłączenie kobiet z kapłaństwa jest w zgodzie z Bożym planem wobec Kościoła¹⁶. Papież

¹¹ P. Hemperek, *Stanowisko Kościoła*, s. 36; B. Nowakowski, *Kapłaństwo kobiet*, s. 72; J. Bujak, *Problem kapłaństwa kobiet*, s. 151.

¹² Por. P. Hemperek, *Stanowisko Kościoła katolickiego*, s. 36; B. Nowakowski, *Kapłaństwo kobiet*, s. 72; M. Stokłosa, *Utrata stanu duchownego*, s. 129, powołuje się na: M. Sander, *Il delitto di attentata ordinazione sacra di una donna. Ratio legis theologica, l'evoluzione storica della normativa e commento alla legge vigente*, Roma 2013, s. 60-61; J. Bujak, *Problem kapłaństwa kobiet*, s. 151.

¹³ J. Bujak, *Mężczyzną i niewiastą*, s. 181, który powołuje się na: Congregazione per la Dottrina della Fede, *Dall' „Inter insigniores” all' „Ordinatio sacerdotalis”*, Vaticano 1996, s. 63; J. Bujak, *Problem kapłaństwa kobiet*, s. 150.

¹⁴ Por. B. Nowakowski, *Kapłaństwo kobiet*, s. 73; P. Hemperek, *Stanowisko Kościoła katolickiego*, s. 36; J. Bujak, *Problem kapłaństwa kobiet*, s. 151.

¹⁵ P. Hemperek, *Stanowisko Kościoła katolickiego*, s. 36; J. Bujak, *Problem kapłaństwa kobiet*, s. 151, za: *Un commento alla dichiarazione*, [w:] Congregazione per la Dottrina della Fede, *Dall' „Inter insigniores” all' „Ordinatio sacerdotalis”*, s. 61-85.

¹⁶ Por. Paulus VI, *Summi Pontificis rescriptum ad litteras Suae Gratiae Rev.mi Doctoris FridERICI DONALDI COGGAN, Archiepiscopi Cantuariensis, de sacerdotali mulierum ministerio* (30.11.1975), AAS 68 (1976), s. 599-600.

wystosował również drugi list 23 marca 1976 r., gdzie zostało podtrzymane stanowisko Kościoła katolickiego, jak i wyrażona nadzieja, że Kościół anglikański, jak i katolicki, będzie podążał drogą pojednania pomimo, iż pojawia się na tej drodze przeszkoda¹⁷.

Kościół chrześcijański odłączony, o dużej ilości wiernych i znaczeniu Kościoła w USA, przyjął stanowisko aprobujące ordynację kobiet, czy dopuszczenie ich do funkcji zarezerwowanych mężczyznom¹⁸.

2. *Inter insigniores*

W związku z zintensyfikowanymi działaniami i głosami na rzecz ordynacji kobiet, które miały miejsce w XX w., na polecenie papieskie Święta Kongregacja Nauki Wiary opracowała deklarację o *dopuszczeniu kobiet do kapłaństwa urzędowego* – *Inter insigniores*. Podczas audiencji udzielonej Prefektowi owej kongregacji, dnia 15 października 1976 r., Biskup Rzymu Paweł VI deklarację tą zaaprobował, przyjął i polecił opublikować¹⁹.

Jest ona niejako powtórzeniem, niezmiennego stanowiska Kościoła katolickiego co do ordynacji kobiet. Deklaracja ta ustosunkowuje się do wysuwanych wcześniej argumentów na rzecz ordynacji kobiet, rozważa je i odpowiada, podkreślając ich niewystarczalność²⁰. *Inter insigniores* wysuwa również racje co do negatywnego stanowiska w tej sprawie, a mianowicie, powołuje się na nieprzerwaną tradycję Kościoła, który nigdy nie uważał by można było udzielać święceń kapłańskich lub biskupich kobietom²¹; ukazuje postawę Chrystusa, który do swojego grona apostołów nie powołał żadnej kobiety²², wskazuje na stałą praktykę apostołów, którzy naśladując Chrystusa nie wybierali spośród kobiet do swojego grona²³. Deklaracja ta podkreśla również, iż taka postawa jest normą stałą w całej tradycji, aż do naszych czasów²⁴. Dokument ten wyjaśnia zasadę teologiczną, podkreślając, iż tylko mężczyźni są powołani do przyjęcia święceń

¹⁷ Por. M. Stokłosa, *Utrata stanu*, s. 129, powołuje się na: Paulus VI, *Alterum Summi Pontificis ad Suam Gratiam Rev.mum Doctorem Fridericum Donaldum Coggan, Archiepiscopum Cantuariensi, datum rescriptum de mulierum sacerdotio* (23.03.1976), AAS 68 (1976), s. 600-601.

¹⁸ P. Hemperek, *Stanowisko Kościoła katolickiego*, s. 36.

¹⁹ Por. Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei, *Declaratio – Inter insigniores-circa quaestionem admissionis mulierum ad sacerdotium ministeriale* (15.10.1976), AAS 69 (1977), s. 116.

²⁰ Por. P. Hemperek, *Stanowisko Kościoła*, s. 43-44.

²¹ Por. Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei, *Declaratio – Inter insigniores* (15.10.1976), AAS 69 (1977), s. 101.

²² Tamże, s. 102; A. J. Nowak, *Kapłaństwo kobiety-tak i nie*, Lublin 1998, s. 42-54.

²³ Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei, *Declaratio – Inter insigniores* (15.10.1976), s. 104.

²⁴ Tamże, s. 105.

kapłańskich, co uwidocznione jest w naturze sakramentu i jego relacją do Misterium Chrystusa, jak i w Misterium samego Kościoła²⁵.

3. Ordynacja kobiet a Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r.

Według aktualnego *Kodeksu Prawa Kanonicznego* „Sacram ordinationem valide recipit solus vir baptizatus” czyli „święcenia ważne przyjmuje tylko mężczyzna ochrzczony”²⁶. Zwrot *sacram ordinationem* wskazuje na sakrament święceń. Nie ma tu rozróżnienia czy chodzi o stopień kapłaństwa urzędowego, czy o pierwszy stopień święceń, który nie jest udzielany dla kapłaństwa, lecz dla posługi. Zatem przez zwrot *sacram ordinationem* rozumiemy, że chodzi tu o każdy z trzech stopni święceń. W kanonie tym odnajdujemy dwa warunki dotyczące zdatości kandydata do przyjęcia owych święceń. Jeden z nich stanowi, iż winna to być osoba ochrzczona a drugi, że osoba ta winna być mężczyzną²⁷. Postawiony tu warunek, dotyczący płci kandydata oznacza, iż kobiety nie są zdolne do przyjęcia takich święceń, czy to diakonatu, prezbiteratu czy episkopatu. Autor komentarza do wyżej wymienionego kanonu uważa, że „kobiety są absolutnie niezdolne do przyjęcia święceń prezbiteratu i biskupstwa; nie dotyczy to diakonatu, gdyż nie jest on stopniem kapłaństwa urzędowego”²⁸. Stwierdzenie to wydaje się być błędne. Mowa jest tu o zakazie udzielania święceń kobiecie na każdym ze stopni. Potwierdzenie odnajdziemy m.in. w dekrecie generalnym z 19 grudnia 2007 KNW, gdzie mowa o święceniach-sacrum *ordinem*²⁹, w normach *De delicta reservata* z 2010 również jest mowa o popełnieniu *delictum gravius attentatae sacrae ordinationis mulieris*³⁰. W żadnym z tych dokumentów nie pada sformułowanie odnoszące się wyłącznie do święceń „kapłańskich”.

Z kolei dokumenty, takie jak *Inter insigniores* czy *Ordinatio sacerdotalis* poruszają głównie kwestię święceń kapłańskich kobiet. Zważywszy jednak na naturę diakonatu ukierunkowaną głównie na posługę³¹, jego służebny charakter,

²⁵ Tamże, s. 108-116.

²⁶ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego 1983* (KPK), kan. 1024; analogiczna norma obowiązywała w *Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 r.* (kan. 968 § 1).

²⁷ J. Krukowski, Święcenia, [w:] *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, Księga IV. Uświęcające Zadanie Kościoła*, cz.1, s. 221.

²⁸ Tamże, s. 221.

²⁹ Por. Congregatio pro Doctrina Fidei, *Decretum generale De delicto attentatae sacrae ordinationis mulieris*, AAS 100 (2008), s. 403.

³⁰ Por. Congregatio pro Doctrina Fidei, *Normae de gravioribus delictis* (21.05.2010), AAS 102 (2010), s. 423-424.

³¹ *Konstytucja Dogmatyczna o Kościele Lumen gentium*, [w:] *Sobór Watykański II Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań 2002, s. 133.

co zostało podkreślone również w liście apostołskim *Omnium in mentem*³², może można byłoby zastanowić się nad kwestią dotyczącą udzielenia kobiecie pierwszego stopnia święceń³³. Zaznaczyć można, iż pojawiła się na niedawnym Synodzie Biskupów poświęconym rodzinie, próba podjęcia dyskusji na temat przestudiowania możliwości wyświęcania kobiet do diakonatu stałego, którą poruszył Kanadyjski abp Paul-André Durocher. Podkreślił on również przy tym, zdolność kobiet do odgrywania decydujących ról w Kościele, poprzez mianowanie ich na stanowiska, które mogłyby zajmować w Kurii Rzymskiej, jak i kuriach diecezjalnych. Arcybiskup ten w swoim wystąpieniu, wskazał również, że istnieje ważna, a nawet pilna potrzeba podjęcia refleksji na ten temat³⁴.

Nawiązując do odleglejszych dużo lat, a mianowicie do *Listu do Rzymian (Rz 16,1)*, który został najprawdopodobniej doręczony Kościołowi rzymskiemu przez diakonisę Febę, również można byłoby dopatrywać się źródła dla takiego stanowiska³⁵. *Diakonise* występujące w pierwotnym kościele a nawet w wieku IX wykonywały różnorakie obowiązki, np. pełniły posługi przy chrzcie niewiast³⁶. Nawiązując do kanonu 19 Soboru Nicejskiego, wg którego „Diaconissae autem in specie diaconorum constituuntur, nam per impositionem manus non fiunt et omnimodo inter laicos computantur”, można stwierdzić, iż diakonisom były powierzane obowiązki, poprzez obrzęd, który był bardzo zbliżony do święceń³⁷.

4. Ordinato sacerdotalis

Po wydaniu deklaracji *Inter insigniores*, głosy dotyczące dopuszczania kobiet do sakramentu święceń nie ucichły³⁸. Pojawiła się jeszcze bardziej wzmożona dyskusja teologiczna na ten temat, wraz z udziałem teologów katolickich³⁹. 1 sierpnia 1988 r. w trakcie Konferencji w Lambeth zadecydowano, że Kościół anglikański będzie dopuszczał kobiety do święceń biskupich⁴⁰. Z kolei 12 marca

³² Benedykt XVI, *List apostołski motu proprio Omnium in mente* (26.10.2009), AAS 102 (2010), s. 8-10.

³³ J. Krukowski, *Święcenia*, s. 223.

³⁴ Por. P. A. Durocher, *Mówić, radzić i decydować*, „L'OssRom” 2 (2016), s. 58-59.

³⁵ Rz 16,1: „Polecam wam Febę, naszą siostrę, diakonisę Kościoła w Kenchrach. Przyjmijcie ją w Panu tak, jak się świętych winno przyjmować. Wspierajcie ją w każdej sprawie, w której pomocy waszej będzie potrzebowała. I ona bowiem wspierała wielu, a także i mnie samego”.

³⁶ F. Bączkiewicz, *Prawo kanoniczne podręcznik dla duchowieństwa*, t. 2, Opole 1958, s. 90.

³⁷ Tamże, s. 90.

³⁸ Por. J. Bujak, *Problem kapłaństwa*, s. 155-158.

³⁹ M. Stokłosa, *Utrata stanu duchownego*, s. 130, powołuje się na: M. Sander, *Il delitto di attentata ordinazione*, s. 67-70.

⁴⁰ J. Bujak, *Problem kapłaństwa kobiet*, s. 158.

1994 r., w katedrze w Bristolu w Anglii święcenia kapłańskie otrzymała kobieta Kościoła anglikańskiego Anglii⁴¹.

Między innymi, stąd też papież Jan Paweł II w uroczystość Zesłania Ducha Świętego 22 maja 1994 r. podpisał list apostolski *Ordinatio sacerdotalis*⁴². W liście tym potwierdził naukę Kościoła katolickiego o niedopuszczaniu kobiet do święceń kapłańskich. Po kilku dniach ukazał się komentarz kard. Josepha Ratzingera do wspomnianego listu apostolskiego, gdzie został wyjaśniony kontekst powstania dokumentu, jak i uzasadnienie nauki w nim przedstawionej⁴³. W dokumencie *Ordinatio sacerdotalis* pojawiło się dodatkowo stwierdzenie, że „aby usunąć wszelką wątpliwość w sprawie tak wielkiej wagi, która dotyczy samego Boskiego ustanowienia Kościoła, mocą mojego urzędu utwierdzania braci (por. Łk 22,32) oświadczam, że Kościół nie ma żadnej władzy udzielania święceń kapłańskich kobietom oraz że orzeczenie to powinno być przez wszystkich wiernych Kościoła uznane za ostateczne [definitive tenendam]”⁴⁴. Co oznacza, że nauczanie to obowiązuje jako *ex cathedra*⁴⁵.

5. Normy *de delicta reservata* z 2010 r.

W dalszym ciągu miały miejsce nadużycia w zakresie aktów ordynacji kobiet. I tak 29 czerwca 2002 r., samozwańczy arcybiskup, założyciel i przywódca wspólnoty schizmatycznej Apostolskiego Charyzmatycznego Kościoła Katolickiego Chrystusa Króla w Austrii, Romualdo Antonio Braschi usiłował udzielić święceń kapłańskich siedmiu kobietom⁴⁶. Kongregacja Nauki Wiary zareagowała wydając 10 lipca 2002 r. deklarację *Monitum*⁴⁷ w której upomniała owe

⁴¹ Tamże, s. 158.

⁴² M. Stokłosa, *Utrata stanu duchownego*, s. 130, który podaje, że tekst źródłowy znajduje się w: Joannes Paulus II, *Epistola apostolica Ordinatio sacerdotialis de Sacerdotali ordinatione viris tantum reservanda* (22.05.1994), AAS 86 (1994), s. 545-548, a także: „Enchiridion Vaticanum” 14 (1994-1995), s. 732-741; J. Bujak, *Problem kapłaństwa kobiet*, s. 158.

⁴³ J. Bujak, *Problem kapłaństwa kobiet*, s. 159.

⁴⁴ Cyt. za: J. Bujak, *Problem kapłaństwa kobiet*, s. 159, por. również M. Stokłosa, *Utrata stanu duchownego*, s. 130; B. Nowakowski, *Kapłaństwo kobiet*, s. 75-76.

⁴⁵ Por. J. Bujak, *Problem kapłaństwa kobiet*, s. 159; B. Nowakowski, *Kapłaństwo kobiet*, s. 77; M. Stokłosa, *Utrata stanu duchownego*, s. 130.

⁴⁶ Por. D. Borek, *Przestępstwa przeciwko sakramentom w Normach De delictis reservatis z 2010 roku*, „Prawo Kanoniczne” 55 (2012) nr 4, s. 153; B. Nowakowski, *Kapłaństwo kobiet*, s. 80; M. Stokłosa, *Utrata stanu duchownego*, s. 130.

⁴⁷ „Lo scorso 29 giugno 2002 il fondatore di una comunità scismatica di nome Romulo Antonio Braschi ha attentato di conferire l'ordinazione sacerdotale alle donne cattoliche Christine Mayr-Lumetzberger, Adelinde Theresia Roitinger, Gisela Forster, Iris Müller, Ida Raming, Pia Brunner e Angela White. Allo scopo di orientare la coscienza dei fedeli e di dissipare ogni du-

kobiety, nakazując im okazanie skruchy jak i woli nawrócenia do dnia 22 lipca 2002 r. W deklaracji tej zaznaczono, że nieposłuszeństwo pociągnie za sobą po padnięcie w karę ekskomuniki zastrzeżonej Stolicy Apostolskiej ze wszystkimi jej skutkami, zgodnie z kan. 1331 KPK⁴⁸. Podkreślono również, iż udzielone święcenia kobietom stanowią symulację sakramentu, w związku z tym są one nieważne i nieistniejące⁴⁹. Pomimo owej deklaracji, kobiety te nie zastosowały się do nakazu Stolicy Apostolskiej i w związku z tym, Kongregacja Nauki Wiary dekretem z dnia 5 sierpnia 2002 r. objęła je ekskomuniką⁵⁰. 14 sierpnia 2002 r., zwróciły się one do Stolicy Apostolskiej o odwołanie dekretu ekskomuniki⁵¹. 27 września 2002 r. wystosowały rekurs przeciw temu dekretowi, powo-

bio su questa materia, la Congregazione per la Dottrina della Fede intende richiamare che, secondo la Lettera Apostolica *Ordinatio sacerdotalis* di Papa Giovanni Paolo II, la Chiesa « non ha in alcun modo la facoltà di conferire alle donne l'ordinazione sacerdotale e che questa sentenza deve essere tenuta in modo definitivo da tutti i fedeli della Chiesa » (n. 4). L'avvenuta « ordinazione sacerdotale » è la simulazione di un sacramento e perciò invalida e nulla e costituisce un grave delitto contro la divina costituzione della Chiesa. Poiché il vescovo « ordinante » appartiene ad una comunità scismatica, si tratta inoltre di una grave offesa contro l'unità della Chiesa. Il fatto accaduto nuoce anche alla giusta promozione della donna, che occupa un posto peculiare, specifico e insostituibile nella Chiesa e nella società. Con la presente, richiamandosi alle precedenti dichiarazioni del Vescovo di Linz e della Conferenza episcopale Austriaca, questa Congregazione ammonisce formalmente, secondo il can. 1347 § 1 CIC, le summenzionate donne che incorreranno nella scomunica riservata alla Santa Sede, se non — entro il 22 luglio 2002 — (1) riconoscano la nullità degli « ordini » ricevuti da un vescovo scismatico ed in contrasto con la dottrina definitiva della Chiesa, e (2) si dichiarino pentite e chiedano perdono per lo scandalo causato tra i fedeli. Roma, dalla sede della Congregazione per la Dottrina della Fede, il 10 luglio 2002”, zob. *Congregatio pro Doctrina Fidei, Dichiarazione-Monitum* (10.07.2002), AAS 94 (2002), s. 584.

⁴⁸ Por. B. Nowakowski, *Kapłaństwo kobiet*, s. 81.

⁴⁹ Por. D. Borek, *Przestępstwa przeciwko*, s. 153.

⁵⁰ „Allo scopo di dissipare qualsiasi dubbio circa lo stato canonico del vescovo Romulo Antonio Braschi, che ha attentato di conferire l'ordinazione sacerdotale a donne cattoliche, la Congregazione per la Dottrina della Fede ritiene opportuno confermare che questi, in quanto scismatico era già incorso nella scomunica riservata alla Sede Apostolica”, zob. *Congregatio pro Doctrina Fidei, Premessa al decreto di scomunica*, AAS 94 (2002), s. 585; „In riferimento al monito di questa Congregazione dello scorso 10 luglio, pubblicato il giorno successivo, e considerato che entro la data fissata del 22 luglio 2002 le donne Christine Mayr-Lumetzberger, Adelinde Theresia Roitinger, Gisela Forster, Iris Müller, Ida Raming, Pia Brunner ed Angela White non hanno manifestato alcun segno di ravvedimento o di pentimento per il gravissimo delitto da loro compiuto, questo Dicastero, in ottemperanza a tale monito, dichiara che le suddette donne sono incorse nella scomunica riservata alla Sede Apostolica con tutti gli effetti stabiliti nel can. 1331 CIC. Neil'adempiere tale doveroso intervento, la Congregazione confida che esse, sorrette dalla grazia dello Spirito Santo, possano ritrovare il cammino della conversione per il ritorno all'unità della fede e alla comunione con la Chiesa che hanno infranto con il loro gesto. Roma, dalla sede della Congregazione per la Dottrina della Fede, il 5 agosto 2002”, *Congregatio pro Doctrina Fidei, Decreto di scomunica* (5.08.2002), AAS 94 (2002), s. 585).

⁵¹ B. Nowakowski, *Kapłaństwo kobiet*, s. 82.

lując się na kan. 1732-1739 KPK 83⁵². Stanowisko Kościoła katolickiego w tej sprawie zostało podtrzymane dekretem z 21 grudnia 2002 r.⁵³. Odrzucono prośbę kobiet o odwołanie ekskomunikacji, jak i wystosowany rekurs. Ponadto, Kongregacja Nauki Wiary stwierdziła, iż nałożona kara jest sprawiedliwa i konieczna, w celu ochrony doktryny, wspólnoty i jedności Kościoła⁵⁴.

Nie istniało jeszcze wprost zdefiniowane samo przestępstwo usiłowania udzielenia święceń kobiecie wraz z określoną sankcją karną⁵⁵. Stąd też, podczas sesji zwyczajnej Kongregacji Nauki Wiary 19 grudnia 2007 r., wydano dekret ogólny, w którym z zachowaniem dyspozycji kan. 1378 KPK 83 „ten, kto usiłuje udzielić święceń kobiecie, jak i też kobieta, która usiłuje je przyjąć, podlega karze ekskomunikacji – latae sententiae zarezerwowanej Stolicy Apostolskiej”. W owym dekreście zawarta jest też regulacja, dotycząca osób będących wiernymi podlegającymi Kodeksowi Kanonów Kościołów Wschodnich „jeśli ten, kto usiłuje udzielić święceń kobiecie, jak i kobieta usiłująca je przyjąć są wiernymi, których obowiązuje Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich, w myśl przepisu zawartego w kanonie 1443 tegoż Kodeksu podlegają oni karze ekskomunikacji większej, której zdjęcie zarezerwowane jest Stolicy Apostolskiej (por. kan. 1423 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich)”⁵⁶.

Owe przepisy uwzględniono w *Normae de gravioribus delictis* z 2010 roku, gdzie czytamy, że „Congregationi pro Doctrina Fidei reservatur quoque delictum gravius attentatae sacrae ordinationis mulieris: 1° firmo praescripto can. 1378 Codicis Iuris Canonici, tum qui sacrum ordinem conferre attentaverit tum mulier quae sacrum ordinem recipere attentaverit, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit; 2° si vero qui mulieri sacrum ordinem conferre vel mulier quae sacrum ordinem recipere attentaverit, christifidelis fuerit Codici Canonum Ecclesiarum Orientalium subiectus, firmo praescripto can. 1443 eiusdem Codicis, excommunicatione maiore puniatur, cuius remissio etiam reservatur Sedi Apostolicae; 3° si vero reus sit clericus dimissione vel depositione puniri poterit”⁵⁷. Z przytoczonego tekstu wynika, iż

⁵² Tamże, s. 82.

⁵³ M. Stokłosa, *Utrata stanu duchownego*, s. 132, powołuje się na: Congregatio pro Doctrina Fidei, *Recursus quarundam excommunicatarum mulierum reicitur. Decreto*, AAS 95 (2003), s. 271-273, jak Z. Suchecki, *Le privazioni e le proibizioni nel Codice di Diritto Canonico del 1983*, Città del Vaticano 2010, s. 74-77; por. B. Nowakowski, *Kapłaństwo kobiet*, s. 83.

⁵⁴ Tamże, s. 83.

⁵⁵ Por. M. Stokłosa, *Utrata stanu duchownego*, s. 133.

⁵⁶ Por. Congregatio pro Doctrina Fidei, *De delicto attentatae sacrae ordinationis mulieris* (19.12.2007), AAS 100 (2008) nr 6, s. 403.

⁵⁷ Congregatio pro Doctrina Fidei, *Normae de gravioribus delictis*, art. 5 (21.05.2010), AAS 102 (2010) nr 7, s. 423-424; por. M. Stokłosa, *Modyfikacje wprowadzone do tekstu Normae de gravioribus delictis*, „Prawo i Kościół” 3 (2011), s. 101-129.

podmiotami popełniającymi *delictum gravius attentatae sacrae ordinationis mulieris* jest ten kto usiłuje udzielić święcenia kapłańskie kobiecie, jak i kobieta lub kobiety usiłujące je przyjąć. Nie ma znaczenia czy osoba usiłująca udzielić takowe święcenia należy do stanu duchownego czy świeckiego. Nawet gdy osoba usiłująca udzielić święcenia posiada drugi stopień kapłaństwa urzędowego, a mianowicie episkopat⁵⁸, święcenia są nadal tylko usiłowane. Wszyscy, którzy są współautorami przestępstwa podlegają tej samej karze ekskomuniki *latae sententiae* zarezerwowanej Stolicy Apostolskiej⁵⁹. Jeśli jednak podlegają *Kodeksowi Kanonów Kościołów Wschodnich* kara ekskomuniki jest większa, również zarezerwowana Stolicy Apostolskiej. Szczególna szkodliwość czynu, pojawia się gdy jest on popełniony ze strony osoby duchownej. Normy *De delictis reservatis* z 2010 r. zawierają w sobie regulacje podane w dekrecie z 2007 r., jednak poszerzone są ponad to o art.5 nr 3, gdzie, ustanowiono dodatkowo dla osób duchownych karę ekspiacyjną wydalenia lub depozycji⁶⁰.

Zakończenie

Podsumowując powyższe przedłożenie na temat udzielania święceń kobiecie, należy stwierdzić, iż negatywne stanowisko Kościoła katolickiego w tej kwestii, jest niezmiennie od wieków. Kościół katolicki trwa nieprzerwanie w swojej nauce. Wątpliwości w tej materii, nie powinny się pojawiać. Deklaracja *Inter insigniores*, ani list apostolski *Ordinatio sacerdotalis* nie zakończył dyskusji na ten temat. Stąd zaistniała potrzeba zdefiniowania przestępstwa *delictum gravius attentatae sacrae ordinationis mulieris* w dekrecie z 2007 r., jak i Normach *de gravioribus delictis* z 2010 r. Popełnienie owego przestępstwa, pociąga za sobą bardzo poważne konsekwencje, a świadomość ich powinna pomóc uchronić, od prób ordynacji kobiet.

Streszczenie

Artykuł ten dotyczy problemu ordynacji kobiet, który pojawiał się już w odleglejszej historii. Nie brakowało prób udzielenia takich święceń, jak i dysput na ten temat. Kościół katolicki wyrażał jasno swoją opinię, przeciwną owym święceniom. Jednakże dyskusje, jak i próby udzielenia święceń kobietom w dalszym ciągu nie ustawały, stąd na polecenie papieskie Święta Kongregacja Nauki Wiary opracowała deklarację *o dopuszczeniu kobiet*

⁵⁸ J. Krukowski, *Święcenia*, s. 210.

⁵⁹ D. Borek, *Przestępstwa przeciwko sakramentom*, s. 155-156.

⁶⁰ Tamże, s. 156.

do kapłaństwa urzędowego – *Inter insigniores*, gdzie powtórzono niezmiennie stanowisko Kościoła katolickiego. Po wydaniu deklaracji, głosy w tej sprawie nie ustawały. Kolejnym krokiem było podpisanie przez papieża Jana Pawła II w 1994 r. listu apostolskiego *Ordinatio sacerdotalis*, w 2007 r. wydanie dekretu okólnego a w 2010 norm *de gravioribus delictis*. Wskazane dokumenty potwierdzają negatywny stosunek Kościoła katolickiego dotyczący kwestii udzielania święceń kobietom.

SŁOWA KLUCZOWE: ordynacja kobiet, święcenia kobiet, usiłowanie udzielenia święceń, zakaz udzielenia święceń, kapłaństwo kobiet

Abstract

The prohibition to administer the sacrament of Holy Orders to a woman

The article discusses the problem of women's ordinance, which already appeared in distant history. There have already been attempts at administering of such Holy Orders as well as disputes on the subject. The Catholic Church has expressed its position clearly against such Holy Orders. Nevertheless, discussions as well as attempts at administering the Holy Orders to women have not ceased. Therefore, at the Pope's request, the Sacred Congregation for the Doctrine of Faith developed declaration *Inter Insignioreson the Question of Admission of Women to the Ministerial Priesthood*, where the unchanged position of the Catholic Church was repeated. After the declaration was published, there were still voices in the case. Another step was signing of the Apostolic Letter *Ordinatio Sacerdotalis* by John Paul II in 1994 and issuing of the General Decree in 2007 as well as the Norms *de Gravioribus Delictis* in 2010. The above mentioned documents confirm the negative attitude of the Catholic Church concerning the issue of administering the Holy Orders to women.

KEYWORDS: women's ordinance, the Holy Orders of women, attempt at administering the Holy Orders, prohibition from administering the Holy Orders, priesthood of women

Bibliografia

- Bączkowiec F., *Prawo kanoniczne podręcznik dla duchowieństwa*, t. 2, Opole 1958.
Benedykt XVI, *List apostolski motu proprio Omnium in mentem* (26.10.2009), AAS 102 (2010), s. 8-10.
Borek D., *Przestępstwa przeciwko sakramentom w Normach De delictis reservatis z 2010 roku*, „Prawo Kanoniczne” 55 (2012) nr 4, s. 111-158.

- Bujak J., *Mężczyzną i niewiastą stworzył ich? Współczesny feminizm w poszukiwaniu tożsamości kobiety*, Szczecin 2014.
- Bujak J., *Problem kapłaństwa kobiet w nauczaniu Kościoła katolickiego po Soborze Watykańskim II – Inter insigniores i Ordinatio sacerdotalis*, [w:] Z. Kroplewski, A. Offmański [red.], *Ty jesteś kapłanem na wieki*, Szczecin 2006, s. 147-162.
- Codex Iuris Canonici, Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus*, Romae 1920.
- Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II Promulgatus. Kodeks Prawa Kanonicznego*, (przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu), Poznań 1984.
- Congregatio pro Doctrina Fidei, *Normae de gravioribus delictis* (21.05.2010), AAS 102 (2010) nr 7, s. 419-424.
- Congregatio pro Doctrina Fidei, *De delicto attentatae sacrae ordinationis mulieris*, (19.12.2007), AAS 100 (2008) nr 6, s. 403.
- Congregatio pro Doctrina Fidei, *Recursus quarundam excommunicatarum mulierum recitur. Decreto*, AAS 95 (2003), s. 271-273.
- Congregatio pro Doctrina Fidei, *Dichiarazione-Monitum* (10.07.2002), AAS 94 (2002), s. 584.
- Congregatio pro Doctrina Fidei, *Premessa al decreto di scomunica*, AAS 94 (2002), s. 585.
- Congregatio pro Doctrina Fidei, *Decreto di scomunica* (5.08.2002), AAS 94 (2002), s. 585.
- Congregazione per la Dottrina della Fede, *Dall' „Inter insigniores” all' „Ordinatio sacerdotalis”*, Vaticano 1996, s. 61-85.
- Congregatio pro Doctrina Fidei, *Declaratio – Inter insigniores-circa quaestionem admissionis mulierum ad sacerdotium ministeriale* (15.10.1976), AAS 69 (1977), s. 98-116.
- Diekamp F., *Theologiae dogmaticae manuale*, vol. 4, Parisiis 1943.
- Durocher P. A., *Mówić, radzić i decydować*, „L'OssRom” 2 (2016), s. 58-59.
- Gasparri P., *Tractatus canonicus de sacra ordinatione*, Parisiis 1905.
- Hemperek P., *Stanowisko Kościoła katolickiego w sprawie dopuszczania kobiet do kapłaństwa*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 25 (1978) z. 5, s. 33-44.
- Konstytucja Dogmatyczna o Kościele Lumen gentium*, [w:] *Sobór Watykański II Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań 2002, s. 104-166.
- Krukowski J., Święcenia, [w:] *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, Księga IV. Uświęcające Zadanie Kościoła*, cz.1, s. 205-249.
- Many S., *Praelectiones de sacra ordinatione*, Parisiis 1905.
- Nowak A. J., *Kapłaństwo kobiety-tak i nie*, Lublin 1998, s. 42-54.
- Nowakowski B., *Kapłaństwo kobiet-syntetyczna próba kanonicznej oceny przestępstw przeciw Magisterium Kościoła*, [w:] *Prawo i Kościół*, t. 4, Poznań 2012, s. 71-84.
- Pastuszko M., *Sakrament święceń (kanony 1008-1054)*, Kielce 2008.
- Piola A., *Donna e sacerdozio. Indagine storico-teologica degli aspetti antropologici dell'ordinazione delle donne*, Torino 2005.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Poznań 1983.

Paulus VI, *Summi Pontificis rescriptum ad litteras Suae Gratiae Rev.mi Doctoris Frederici Donaldi Coggan, Archiepiscopi Cantuariensis, de sacerdotali mulierum ministerio* (30.11.1975), AAS 68 (1976), s. 599-601.

Sander M., *Il delitto di attentata ordinazione sacra di una donna. Ratio legis teologica, l'evoluzione storica della normativa e commento alla legge vigente*, Roma 2013.

Stokłosa M., *Utrata stanu duchownego w aktualnym prawodawstwie Kościoła łacińskiego*, Warszawa 2015.

Stokłosa M., *Modyfikacje wprowadzone do tekstu Normae de gravioribus delictis*, „Prawo i Kościół” 3 (2011), s. 101-129.

Suchecky Z., *Le privazioni e le proibizioni nel Codice di Diritto Canonico del 1983*, Città del Vaticano 2010.